

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ПРОБЛЕМ СІМ'Ї

Жаровцева Т. Г.

Університет Ушинського, Україна

У змісті підготовки фахівців педагогічної освіти практично не відображена соціальна і особистісна значущість знань з проблем сім'ї та сімейного виховання; не визначено необхідність підготовки фахівця як суб'єкта сімейних відносин.

У дослідженнях В. Сатір, Е. Ейдемільер, Л. Шнейдер однією зі значних характеристик особистості є її статус в структурі сімейних відносин, тому для молодих людей, які навчаються у вищому навчальному закладі, знайомство з основами «сімейних» наук, є особливо актуальним [1; 2; 4].

Розглянемо шляхи підвищення компетентності фахівців в галузі педагогіки і психології сім'ї. Ці шляхи пов'язані і з створенням спеціальних освітніх маршрутів з проблеми сім'ї та сімейного виховання, і з розробкою окремих курсів та тренінгів, з організацією післядипломної освіти, і зі стимулюванням самоосвіти в цій сфері.

Орієнтація на самостійне поповнення знань про сім'ю, її суб'єктах, проблемах, пов'язаних з сім'єю, виникає тільки тоді, коли у змісті основної професійної підготовки студент побачить значущість впливу сім'ї та сімейних відносин на весь процес розвитку і становлення людини як суб'єкта історії, свого життєвого шляху, як суб'єкта діяльності. За відгуками багатьох випускників педагогічних вишів, «робота з сім'єю» є для них найскладнішою ділянкою професійної діяльності, а їх самотність в особистому житті і нездатність створити повноцінну сім'ю все більше стає соціально значущою проблемою.

На наш погляд, можна говорити про два можливі шляхи. Шлях перший: створення навчально-методичних комплексів з орієнтацією на сенсовожиттєві цінності студента, його індивідуальні цілі та особисті потреби. Зміст гуманітарних навчальних дисциплін базується на екзистенційно-гуманістичному підході, що передбачає актуалізацію рефлексії студента, його вміння робити вибір в різних сферах, проектувати не тільки професійну діяльність, але і своє життя в цілому. Зрозуміло, що без спеціальних знань про природу людських відносин, про сім'ю в полікультурному суспільстві, про способи побудови сімейного життя самостійно створити грамотний і успішний «авторський проект» (своє життя) досить важко. Тому в розроблених навчальних курсах передбачені теми і завдання, що звертають студента до досвіду своєї сім'ї, свого дитинства, свого найближчого оточення і своїх життєвих перспектив. Сьогодні, коли багато молодих людей (переважно дівчата) роблять болісний вибір між сім'єю і кар'єрою, таке моделювання допомагає їм виробити власну позицію в даному питанні ще в стінах вузу. Навчальні курси, в яких могла б бути відображена сімейна тематика, більш ніж достатньо, так як саме сім'я є унікальним і міждисциплінарним об'єктом пізнання (історичним, філософським, економічним і т. д.).

Профільна підготовка починається на III курсі і здійснюється за такими навчальними дисциплінами: «Сімейна педагогіка», «Теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами», «Соціальна педагогіка», «Теорія та технологія соціалізації дітей в умовах ДНЗ та сім'ї», «Сімейна психотерапія», «Психологія сім'ї». З точки зору змісту програм підготовка ведеться в двох напрямках: педагогіка і психологія сім'ї та соціальне партнерство в освіті (робота з батьками в освітньому закладі). Перший напрямок відноситься до внутришньогородинних стосунків, друге – до стосунків сім'ї і соціуму. Шлях другий: створення спеціальних, автономних в межах вишу, напрямки підготовки молодих фахівців в галузі сімейної педагогіки і психології (своєрідні «спеціалізації» на рівні бакалаврату або магістратури). Після закінчення вишу випускники можуть працювати в якості домашніх тьюторів або гувернерів (які, до речі, сьогодні дуже затребувані на ринку праці, але не мають спеціалізованої освіти).

Основні проблеми, які виникають в процесі підготовки фахівців такого профілю, полягають у наступному:

- Відсутність науково обґрунтованої методології для дослідницької роботи з сім'єю при виконанні дипломних робіт: складність в знаходженні бази дослідження, неможливість використання переважно кількісних методів дослідження. В цьому плані вимоги до проведення формувального експерименту виглядають практично нездійсненими. Однак зовсім не вести дослідницьку роботу в цьому напрямку було б, на наш погляд, не дуже далекоглядно: сучасна сім'я все більше впливає на характер розвитку освітньої системи не тільки в Україні, а й за кордоном.

- Відсутність законодавчої бази для реального здійснення індивідуальної професійної діяльності домашніх педагогів (тьюторів, сімейних педагогів і освітніх консультантів). Незважаючи на широку затребуваність цих фахівців в різних сферах (суспільній, культурній та освітній), нормативного закріплення даної спеціальності поки немає [3].

Особливу увагу було приділено парціальній практиці студентів. У дошкільних навчальних закладах вони працювали з реальними сім'ями і отримали високі відгуки як від педагогів, так і від

батьків. Тут же зауважимо тільки, що сімей, які висловили бажання запросити до себе майбутніх фахівців, виявилось більше, ніж самих студентів.

Спеціаліст, який опанував таку освітню програму, стає не просто домашнім педагогом. Його завдання значно ширше: він вміє разом з батьками дитини вибудувати його освітній маршрут, враховуючи при цьому не тільки індивідуальні особливості і схильності дитини, але й можливості сім'ї, ресурси навколишнього культурно-освітнього простору. Такому фахівцеві необхідні знання та вміння, пов'язані з наданням сім'ї педагогічної (в тому числі дидактичної) і психотерапевтичної допомоги. Крім того, він повинен мати досвід організації сімейного дозвілля, володіти загальнокультурною компетентністю, володіти навичками побудови іміджу.

З розвитком нових форм освіти роль педагога все більше стає керуючою, а фасилітує (від англ. Facilitate – «полегшувати, допомагати, сприяти»), що вимагає іншої організації освітнього простору, створення нових моделей побудови науково-дослідницької, навчально-методичної та виховної роботи.

Таким чином, можна стверджувати, що, незважаючи на актуальність проблеми, її представленість і розробленість в сучасних освітніх програмах вищої школи поки явно недостатня. Саме це дає підставу оцінювати розширення спектру компетенцій фахівців у вищій професійній освіті як актуальної наукової і практичної проблеми.

Література

1. Антонов А. И., Медков В. М. Социология семьи. – М. : МГУ ; Братья Карич. – 1996. – 304 с.
2. Сатир В. Психотерапия семьи. – СПб. : Речь, 2001. – 283 с.
3. Формування особистості дошкільника в умовах сім'ї: монографія / Відп. ред. Т.Г. Жаровцева. – Одеса: Бондаренко М.О. – 2016. – С. 261-290.
4. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений : курс лекций. – М. : Апрель-Пресс ; ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Богдан Т. М., Нанос А. Д.

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, Україна

На сучасному етапі розвитку України відбувається становлення нової системи освіти, яка орієнтується на входження у світовий освітній процес. Це супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчального процесу. Входження України у світовий простір неможливе без структурних змін в національній системі освіти. Перехід освіти від традиційної до особистісно-орієнтованої моделі, впровадження Державного стандарту дошкільної освіти вимагають від вищих навчальних закладів досконалої підготовки майбутніх педагогів, у тому числі працівників у галузі дошкільної освіти. На необхідності підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільного виховання наголошується в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», пріоритетних напрямках Національної доктрини розвитку освіти України XXI століття, Концепції громадського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Коментарі до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах [1, с. 4].

Учені по-різному підходять до визначення структурних компонентів професійної готовності. М.І. Дьяченко, Л.А. Кандилович та В.А. Пономаренко вивчаючи структурні компоненти готовності майбутнього спеціаліста виділяють наступні компоненти:

- мотиваційний – усвідомлення своїх потреб, інтересів, вимог суспільства, колективу;
- орієнтаційний – усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання певного завдання, осмислення й оцінка умов, за яких відбуватимуться майбутні дії, актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з виконанням завдань і вимог подібного характеру;
- операційний – визначення на основі досвіду та оцінки намічених умов діяльності, найбільш вірогідних способів розв'язання завдань або дотримання вимог (володіння методами і прийомами діяльності, знаннями, навичками, вміннями, розумовими антиципаціями тощо);
- вольовий – мобілізація сил у відповідності з умовами праці та завданням; самоконтроль, самонавіювання в процесі досягнення цілей;
- оцінний – оцінка співвідношення власних можливостей, рівня домагань та міри досягнення певного результату. [2]

Готовність до професійної діяльності Л.Г. Семушина розуміє як психічний стан людини, коли вона усвідомлює цілі своєї праці, здатна аналізувати й оцінювати виробничу ситуацію, вибирати доцільні способи дії, передбачати можливі утруднення і вибирати шляхи їх попередження та